
NICOLAU DOLS/MAX WHEELER

EL CONSONANTISME FINAL
DEL MALLORQUÍ I EL
«LLICENCIAMENT
D'OBERTURES»

0. En aquest article proposam una nova interpretació de l'estructura sil·làbica de la Coda en mallorquí. Intentam avançar pel camí que aplica un model de 'principis i paràmetres' a la fonologia catalana i general (vegeu Palmada 1991, Dols 1993a).

1. Començam per aduir alguns fets bàsics del sil·labisme mallorquí, prou diferent del català continental pel que fa a les consonants. Parlarem d'Obertures ('Onsets'), Rimes, Nuclis i Codes sense comprometre'ns aquí sobre si aquests termes són pròpiament primitius.

Una Coda no final pot correspondre a no més d'una consonant:

- (1) en.tra
dub.te [dub.te] [dub.te] [dub.te]
tex.tual [təs.tu.'al]
o.ber.ta
ins.tru.ment [is.tru.'ment]
blan.ca
pob.le
vet.lar [vəl.'la]

Això reflecteix el principi bàsic de la Rima catalana (Wheeler 1987: 82), que podem reformular en els termes següents (2):

- (2) Un arbre de la categoria Rima (R) domina un màxim de dues branques: l'esquerra obligatòria (Nucli), i la dreta facultativa (Coda).

Per principis de la Gramàtica Universal (GU) s'entén que si no s'especifica altrament, un Nucli ha de dominar una vocal.

2. La síl·laba final catalana pot ésser, aparentment, molt més complicada. A més de les síl·labes que acaben en una consonant (3a), n'hi ha amb dues consonants (3b), i tres consonants (3c, 3d).

(3)	a.	cap	b.	tant
		gat		test
		trec		corb
		cos		solc
		segon		camp
		pal		dorm
	c.	carms	d.	mescl
		porcs		entr
		discs		mostr
		corbs		seibr
		dorms		vincl

De les formes amb tres consonants finals, les de (3c) són del català continental, i les de (3d) només del balear (són formes de la primera persona del present d'indicatiu). Com veurem, la pronúncia habitual mallorquina de formes com les de (3c) admet només dues consonants: [ˈcans], [ˈpɔrs], [ˈdits] (←/dis+s/), [ˈkɔrs], [ˈdɔns].

3. Les Codes feixugues finals, com ara les de (3b-d) i formes semblants en altres llengües, han rebut en la Fonologia Generativa diverses menes d'anàlisi (Kenstowicz 1994: 260-261). Per exemple, Wheeler (1987), seguint el model proposat per Harris (1983) per al castellà, formula una segona i una tercera regla de Rimes que poden aplicar-se cíclicament incorporant a la Rima senzilla una consonant determinada a cada aplicació. Aquesta proposta té l'inconvenient d'admetre en principi massa Codes de fet no constatades, i no explica per què certes Codes com ara /-tɪm/, /-lk/ són només finals i no medials. Altres propostes desenvolupen el concepte d'*extrasil·labicitat*. Un element extrasil·làbic es permet solament al cantó d'un domini prosòdic –mot, sintagma fonològic, etc.–; s'incorpora, segons algunes teories, no a la síl·laba final mateixa, sinó al domini prosòdic corresponent. Segons d'altres teories, no s'incorpora pas, sinó que

roman deslligat de l'esquelet prosòdic. Un defecte greu de la teoria extrasil·làbica és que és molt poc explicativa; no arriba gaire més enllà d'una denominació del fenomen mateix. És incapaç de donar compte de fets com que les Codes de (3c) i no les de (3d) s'admeten en el català continental, mentre que en el mallorquí és al revés. Tampoc no ens diu per què l'extrasil·labicitat és lícita en *jo entr* ['ɔŋtr] i no en *jo entr primer* [ʃəm pri'me]. Un tercer model (Kaye 1990; Burzio 1988), al qual s'assembla més allò que nosaltres proposarem, incorpora l'element "extrasil·làbic" com l'Obertura d'una síl·laba amb el Nucli buit.

En aquest article donam per suposat el principi (2), vàlid per a tota llengua que admet síl·labes de la forma CVC. Ens proposam donar compte de les "Codes feixugues" del mallorquí amb el mínim de principis o regles addicionals.

4. Examinem més detalladament els contextos (4) en els quals pot aparèixer una Coda feixuga. El signe || representa el límit d'un Sintagma Fonològic.

- (4) a. VC(C(C))|| : molt ['moɫt], sant ['sant], camp ['camp], corb ['kɔrb], calb ['calp], mostr ['mostr]
 b. VC(C(C))+V : molta ['moɫtə], santa ['santə], campament [cəmpə'ment], còrbid ['kɔrbit], calba ['calβə], mostrar [mo'stra]
 c. VC(C(C))#V- : molt antic [moɫtə'ntic], sant Antoni [səntə'ntoni], camp obert [cəmpu'βert], corb ensinistrat [kɔrpənsinis'trat], calb enfadat [calpəŋfə'dat], mostr un model [mostrummo'del]
 d. VC#C- : molt difícil [moɫdi'fisil], sant Cosme [səŋ'kɔrmə], camp tancat [cəntəŋ'cat], corb negre [kɔr'nɔɣrɔ], calb total [calto'tal], mostr models [mozmə'dels]

A (4) veim que les consonants d'una Coda feixuga es pronuncien en posició davant de pausa (4a) i davant d'una vocal, sigui d'un morfema de la mateixa paraula (4b) o bé d'una paraula següent (4c). Davant d'una consonant següent (4d) se suprimeixen totes les consonants finals excepte la primera.¹ (No ens ocupam aquí de les assimilacions, força radicals, que experimenta una consonant de Coda davant d'una altra consonant; sobre això, vegeu Dols 1993a).

Les pronúncies de (4b-d) són les que deriven naturalment d'una sil·labificació estàndard de la seqüència de posicions segmentals. Se sil·labifica, doncs, *mol.t#an.tic*, *mos.tr#un. mo.del*, etc. A *molt difícil*, *mostr models*, etc., en (4d), s'incorpora només una consonant a la primera Rima pel principi (2). La següent posició d'Obertura està ja ocupada. Les consonants restants, no podent-se incorporar, s'esborren pel principi anomenat *Condició d'esborrament*:² 'Els elements no llicenciats són elidits' (Palmada 1991: 15). Segons algunes propostes els elements no llicenciats senzillament no es pronuncien perquè no pertanyen a cap domini prosòdic; en el nostre cas, però, és més escaient de proposar un procés d'esborrament, per tal que es puguin escampar els trets de Punt d'Articulació (PA), per exemple, des d'una Obertura a una nasal precedent que roman en posició de Coda, com en *camp tancat* [cəntəŋ'cat].

(1) Tornarem més avall (secció 8) sobre la qüestió de quines consonants, exactament, són les que se suprimeixen.

(2) *Stray Erasure*, en anglès.

Què hem de fer, però, per sil·labificar els grups de consonants que estan davant de pausa, o més ben dit, que terminen un sintagma fonològic (4a)? En primer lloc, observem que en mallorquí els grups de dues o tres consonants pronunciades són aquells, i només aquells, que corresponen a una Coda uniconsonàntica seguida d'una Obertura potencial d'una o dues consonants. És per aquesta raó que el tipus triconsonàntic (3d/5a) és admès en mallorquí, mentre que el tipus triconsonàntic (3c/5b) no ho és.

- (5) a. $\begin{array}{c} \text{C O} \\ | \quad | \\ \text{en.tr} \end{array}$ $\begin{array}{c} \text{C O} \\ | \quad | \\ \text{mes.cl} \end{array}$ $\begin{array}{c} \text{C O} \\ | \quad | \\ \text{encer.cl} \end{array}$
- b. $\begin{array}{c} \text{C O} \\ | \quad | \\ \text{por.c.s} \\ \quad \quad \quad \emptyset \end{array}$ $\begin{array}{c} \text{C O} \\ | \quad | \\ \text{cam.p.s} \\ \quad \quad \quad \emptyset \end{array}$ $\begin{array}{c} \text{C O} \\ | \quad | \\ \text{dis.c.s} \\ \quad \quad \quad \emptyset \end{array}$

Això és, per a nosaltres no és casual que les consonants finals següents a la primera que són admissibles en mallorquí siguin precisament les que corresponen a Obertures possibles.

5. El punt bàsic del que proposam és que la consonant final de *camp* o les dues finals de *mescl* s'assemblen a Obertures precisament perquè són Obertures. En català –i en aquest aspecte el mallorquí no difereix de la resta dels dialectes catalans– una Obertura consta d'una consonant qualsevol, o d'una obstruent no sibilant més una líquida (Wheeler 1987: 80). Aquestes menes d'Obertura són molt freqüents tipològicament; de fet, són les úniques que admet la 'Government Phonology' (vegeu Kaye, Lowenstamm & Vergnaud 1990). Universalment una Obertura sil·làbica és llicenciada per un Nucli. Nosaltres proposam aquí que una Obertura pot ésser llicenciada també pel cantó dret de certs dominis prosòdics. El llicenciament d'Obertures a través de dominis prosòdics seria un aspecte parametritzat de la GU. El paràmetre no marcat (de defecte) seria que cap domini prosòdic no llicencia una Obertura (sinó només un Nucli sil·làbic).

En moltes llengües que tenen "Codes feixugues", com ara l'anglès, l'àrab, el polonès o el gal·lès, podem veure una Coda qualsevol seguida d'una Obertura llicenciada pel domini "Paraula Fonològica". Per exemple, en àrab (Kenstowicz 1994: 274) una síl·laba final -CVC# compta a efectes accentuals com una síl·laba lleugera –igual que una síl·laba CV interior. En gal·lès (Morris-Jones 1921) una síl·laba (tònica) final -(C)VC# té una vocal llarga, igual que una síl·laba -(C)V final o interior. Només una síl·laba final -(C)VCC# té la vocal breu, igual que una síl·laba -(C)VC– interior. Si la consonant final constitueix una Obertura llicenciada pel domini prosòdic 'Paraula Fonològica' en cada un d'aquests casos, ens permetríem una unificació dels principis de la distribució sil·làbica de l'accent o de la quantitat vocàlica.

El germen de la nostra proposta el trobam en unes paraules de Gussmann (1992: 38-39) sobre l'estructura sil·làbica del polonès: "tot grup consonàntic final de paraula hauria de ser reductible a una [consonant] que representa la Rima i una Obertura complexa que ha estat dessil·labificada com a conseqüència de l'esborrament d'una vocal". Observam que tots els idiomes esmentats suara, així com el català, han conegut el procés històric d'esborrament de la vocal (el nucli) de les síl·labes finals àtones.

Com hem dit anteriorment, Burzio (1988 [citat per Kenstowicz 1994: 260]) i Kaye (1990), han proposat teories semblants a la nostra, en tant que una o més consonants finals 'extrasil·làbiques' representen l'Obertura d'una síl·laba amb Vocal nul·la (Burzio) o Nucli buit (Kaye). Ara bé, en el cas del català, una tal estructura és fonamentalment la que ha estat proposada (p.ex. a Mascaró 1987) per desencadenar l'epèntesi vocàlica en casos com els de (6).

- (6) /ampl/ am.pl → ['am.plə]
 /segl/ seg.l → ['seg.glə]
 /aspɾ/ as.pɾ → ['as.pɾə]
 /koxɾ/ koc.ɾ → ['ko(r).rə]

Si acceptàssim que fos únicament un element de la categoria síl·laba (σ) (tot i amb Nucli buit) el que llicenciàs una Obertura, trobaríem força difícil de distingir entre els idiomes en què les consonants subjacents no incorporades inicialment se sil·labifiquen mitjançant l'epèntesi (com el català continental, l'occità o el castellà) i aquells en què les consonants no incorporades inicialment apareixen com a Codes complexes superficials, com l'anglès o el francès contemporani. En el nostre cas, doncs, proposam que allò que és llicenciat pel cantó d'un domini prosòdic, en les llengües que no practiquen l'epèntesi, és senzillament una Obertura, no incorporada a cap categoria prosòdica de nivell superior.

6. Hi ha un altre fenomen de la pronúncia mallorquina, no remarcada que sapiguem fins ara, que ve a donar suport a la teoria que proposam. És ben conegut que el català neutralitza la sonoritat en les obstruents finals, o més generalment en les Codes.

- (7) sorda ~ sord ['sɔrt]
 cúbic ~ cub ['kup]
 llevar ~ jo llef [ˈʎef]

Ara bé, la riquesa de grups finals oferta per les formes mallorquines de la primera persona del singular del present d'indicatiu demostra que això té algunes excepcions aparents (8).³ No és cert, però, que la neutralització falli en totes les formes verbals terminades en -Cr o -Cl, ja que trobam les formes de (8b).

(3) Quan parlam d'oclusives 'sordes' i 'sonores' en les "Codes feixugues", ens referim fonamentalment al fet que s'hi manté un contrast subjacent. Encara que aquestes oclusives no presenten, a les proves que hem realitzat, barra de sonoritat, les que són sonores subjacentment i van precedides de nasal es produïxen amb un període d'oclusió sensiblement més curt que no els seus correlats sords o en altres posicions. Per exemple, en alguns espectrograms (els quals, per cert, no són el resultat de cap mostreig estadístic) *cilindr* presenta una oclusió de 0.0201 segons, mentre que *concentr* (del mateix parlant) presenta una oclusió d'1.0537 segons (*lladr* la presenta de 0.1142 segons). Les altres proves que hem fet (amb quatre o cinc parlants més) assenyalen la mateixa tendència.

- (8) a. *sorda* *sonora*
 empr [-pr] sembr [-br]
 compr [-pr] escombr [-br]
 concentr [-tr] emmangr [-gr]
 umpl [-pl] cilindr [-dr]
 vincl [-kl] sembl [-bl]
 entr [-tr] ungl [-gl]
- b. arregl [-kl]
 lladr [-tr]
 alegr [-kr]
 obr [-pr]
 fibl [-pl]

Notau que a (8b) l'obstruent, que és sonora (i aproximant) en altres formes del paradigma d'aquests verbs, esdevé sorda, tal com una senzilla obstruent final en *trob* [p], *cag* [c], *ned* [t], etc. L'explicació n'és la següent.

En una primera associació de segments a l'estructura sil·làbica (al nivell dels morfemes) només s'incorporen els elements llicenciats per un Nucli vocàlic, és a dir, primer l'Obertura (si n'hi ha) i després una Coda (uniconsonàntica, si n'hi ha). En línies generals, aquesta proposta és la de Mascaró (1987) i de Palmada (1991), i correspon a la sil·labificació no marcada (*Core Syllabification Principle*) de la GU en la teoria de Clements (1990: 289, 299-300).

En català una obstruent en posició de Coda final de paraula no pot demostrar contrast de sonoritat; això és, de seguida que s'associa una obstruent a la posició Coda de més a la dreta, cal desassociar-ne qualsevol especificació subjacent de sonoritat. En aquesta posició la sonoritat d'una obstruent ve donada pel context fonològic (s'escampa de la posició a la dreta) o té el valor de defecte.

Després, quan el cantó d'un domini prosòdic llicencia la incorporació de consonants 'flotants' en una Obertura, l'Obertura les 'agafa'. Així doncs, a (8b) l'obstruent no estrident sonora subjacent es dessonoritza perquè s'ha associat a una Coda final, tal com passa amb *trob*, *cag* o *ned*. A (8a) les obstruents del grup final no es dessonoritzen perquè no s'han associat en cap moment a una Coda.

7. L'explicació que acabam de donar, tot i orientadora, peca per simplificar massa tant la sil·labificació com el procés de dessonorització. Desenvolupem, doncs, primer, la manera en què entenem l'aplicació de la sil·labificació en el català mallorquí (vegeu Dols 1993b).

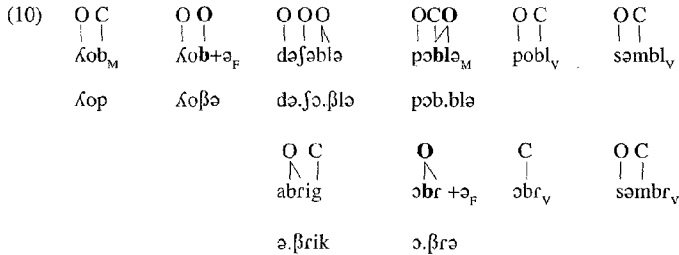
7.1. La primera sil·labificació (precífica) comença agrupant els segments d'un morfema lèxic. Primer es lliga cada element vocàlic a un node N(uclí) de l'arbre sil·làbic (feim cas omís aquí dels diftongs). Després, partint del Nucli, s'incorpora l'Obertura agafant elements en direcció dreta-esquerra, i s'incorpora la Coda agafant

elements en direcció esquerra-dreta; és a dir, es van incorporant elements marginals partint del Nucli central. D'acord amb Palmada (1991: 225-230) l'*Onset Principle* ('Principi d'Obertures') de la GU imposa sempre la sil·labificació VCV → V.CV. Amb una seqüència VCCV, però, l'*Onset Principle* de la GU permet tant V.CCV '*Onset Maximization*' com VC.CV '*Onset Satisfaction*'. La tria entre els dos tractaments és paramètrica. En català els dos tractaments s'apliquen a nivells diferents. L'estratègia que s'aplica primer, sobre els morfemes lèxics subjacents, és *Onset Maximization*. (Com que es tracta d'elements no sil·labificats anteriorment, *Onset Maximization* seria l'estratègia de defecte). Ho il·lustrem amb els casos de /b/, /bl/ i /br/, ja que són les seqüències d'oclusiva més líquida les que demanen un tractament diferent a segons quin nivell. A (9) marcam solament el lligament d'Obertures i Codes, al nivell 'prefonològic' de radicals lèxics.

(4) En vista de les formes de la primera persona del present d'indicatiu exemplificades a (3d), cal admetre que, a diferència del català continental, el mallorquí no té un procés fonològic d'epèntesi final. O, des del punt de vista diacrònic, l'ha tengut, però l'ha perdut. El màxim que en podem dir és que en el mallorquí hi ha un procés d'epèntesi morfologitzat, limitat a les categories no verbals i verbals no finites. No és del tot exacte dir (Dols 1993) que l'epèntesi està bloquejada pel morfema 'zero' de la primera persona del present d'indicatiu. Almenys en el mallorquí tradicional l'epèntesi en el context -Cr/ - no s'aplica a cap de les formes verbals finites: *unpl* 'ell(a) omple', *corr* 'ell(a) corre'. Alcover & Moll (1929-33) donen [korə] només per a Esporles, Palma, i, al costat de [kor], per a Sòller, i semblantment per a la segona persona amb una presència una mica més elevada de [korəs]. Per al verb *obrir* el mallorquí desconeix les formes *obres* i *obre*; allà on no es diu *obris* i *obri* es diu *obr(r)s* i *obr*. Quant a les formes nominals *posable*, *temple*, *aspre*, *comte*, *sagre*, etc., hi podríem veure una de dues possibilitats: hi hauria una vocal final /ə/ epentètica proveïda per una regla morf fonològica, o bé hi hauria el morfema /+ə/ de gènere masculí que veim també en *mode*, *vague*, etc.

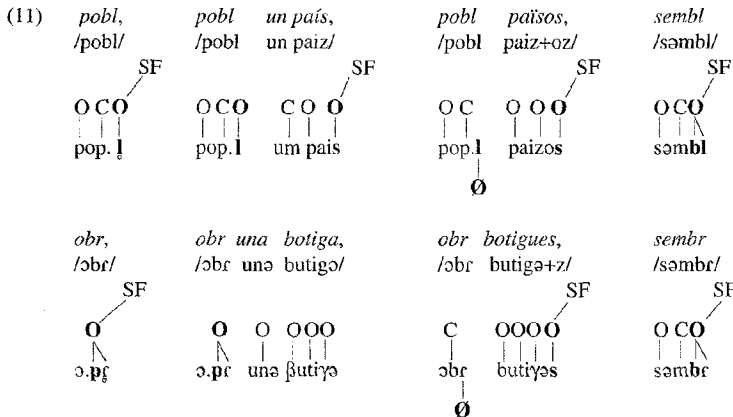
(9)	$\begin{array}{c} \text{O C} \\ \\ \text{lob}_M \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{O C} \\ \\ \text{lob}_F \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{O O O} \\ \\ \text{dɛʃəblə} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{O C} \\ \\ \text{pobl}_M \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{O C} \\ \\ \text{pobl}_V \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{O C} \\ \\ \text{səmb}_V \end{array}$
	<i>llop</i>	<i>loba</i>	<i>deixeble</i>	<i>poble</i>	<i>pobl</i>	<i>sembl</i>
			$\begin{array}{c} \text{O C} \\ \\ \text{abrig} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{C} \\ \\ \text{obr}_F \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{C} \\ \\ \text{obr}_V \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{O C} \\ \\ \text{səmb}_V \end{array}$
		<i>abric</i>	<i>obra</i>	<i>obr</i>	<i>sebr</i>	

7.2. Posteriorment, al nivell del domini prosòdic 'Mot', la sil·labificació torna a aplicar-se sobre una seqüència de morfemes o elements epentètics.⁴ En aquest nivell, però, la variant de l'*Onset Principle* és la d'*Onset Satisfaction* ('Satisfacció d'Obertures'); ara, la sil·labificació lliga elements no incorporats i desassocia el mínim d'elements ja incorporats per tal de satisfer l'*Onset Principle*. Exemplifiquem (10) amb les mateixes paraules que a (9), indicant amb negretes els elements que han canviat de categoria sil·làbica. Generalment una Obertura se 'satisfà' amb una consonant, la qual es desassocia d'una Rima si cal. Excepcionalment, però, en català una /r/ bategant no satisfà una Obertura. És massa feble per constituir una 'bona' Obertura, com ho són també, en el català tradicional, les semivocals /j/ i /w/. Quan hi ha una /r/ per sil·labificar, s'agafarà una altra consonant (una obstruent no sibilant), si és present, perquè es constitueixi una Obertura lícita. És a dir, quan hi ha una /r/, una Obertura Satisfeta és equivalent a una Obertura Màxima. Si no hi ha cap altra consonant que permeti construir una 'bona' Obertura, la /r/ forma una Obertura 'dolenta' si és precedida d'una (semi)vocal (*pura* ['pu.rə], *aire* ['aj.rə]; es torna [r] vibrant si és precedida d'una altra mena de consonant (*honra* ['on.rə], *folro* ['fol.ro]). Subseqüentment, en aquest nivell de la fonologia del Mot, s'apliquen els processos de geminació (Mascaró 1987; Lloret 1992), i distribució de valors del tret [continu] (a més d'altres processos que no interessin aquí).

A (10) no posam transcripció per a *pobl*, *sembl*, *obr*, *sebr*, ja que al nivell del Mot, aquestes paraules encara manifesten consonants no incorporades a l'estructura sil·làbica.

7.3. Al nivell (postfèctic/postlèxic) de la fonologia de la frase torna a aplicar-se la sil·labificació utilitzant el principi d'*Onset Satisfaction*. És aquí que el cantó dret del domini Sintagma Fonològic llicencia una Obertura. En aquest nivell (11) veim també els resultats de *Stray Erasure* ('elisió d'elements no incorporats'), escampament del Punt d'Articulació (PA), i escampament de sonoritat.

El valor del tret [sonor] s'escampa d'una consonant en posició d'Obertura a una consonant precedent no especificada per a aquest tret (serà una obstruent no especificada per a la sonoritat després de la neutralització de sonoritat en les obstruents en posició de Coda). A falta d'escampament de sonoritat, el valor de defecte per a sibilants finals és [+sonor] davant de vocals; el valor de defecte per a la resta de les obstruents en posició de Coda final de paraula és [-sonor].

7.4. Si seguíssim la proposta de Mascaró (1987), assumida per Lloret (1992), i l'aplicàssim directament al mallorquí, tindríem unes derivacions incorrectes. Per a Mascaró i Lloret, la geminació és un fenomen molt general. S'aplica a totes les consonants sonores en posició de Rima, i proporciona el context apropiat, entre altres efectes, per a l'escampament del tret [continu]. Els seus efectes directes de geminació fonètica, però, apareixen a la superfície només en contextos limitats, on el patró sil·làbic els permet, això és, en certes posicions interiors: *poble* ['pɔb.blə], *mitja* ['mið.dʒə], etc. Atès que en mallorquí, a diferència del català continental, una geminada, o una seqüència d'elements que duen el tret [-continu], és admissible en un grup consonàntic final (e.g. *dubt* ['dut:], *torn* ['ton:], *sembl* ['səmbɫ], *semblr* ['səmbɫr]), la teoria Mascaró-Lloret ens donaria *jo pobl* *['pɔb.bl] o *['pɔp.pl], *jo obr* *['ɔb.br] o *['ɔp.pɫ], en lloc de ['pɔpl] i ['ɔpɫ], respectivament.⁵ Podríem salvar el cas imposant per al mallorquí un ordre (extrínsec) distint sobre els processos de geminació, escampament de [continu] i desonorització en posició final. És a dir: (1) desonorització (['pɔbl#] → ['pɔpl#], ['ɔbr] → ['ɔpɫ], i (2) geminació de sonores en la Rima i escampament de [continu]. Però seria millor del punt de mira teòric intentar d'evitar la imposició d'un ordre extrínsec sobre els processos de fonologia estricta (no morfofonològics). Ens sembla que la geminació (interna) i la desonorització (final) podrien ésser interpretades com aspectes del mateix fenomen: un tensament o tibatament d'obstruents en posició de Coda (superficial), cosa que veim també en la coneguda alternança [-ʒ-] / [-tʃ] (*boja* / *boig*). En la derivació dels exemples (11), doncs, han operat els processos de geminació/dessoronització, i escampament de [continu] (a les obstruents sonores no geminades).

Quant a la sonoritat del grup final en *pobl*, *obr*, *umpl*, *compr*, etc., notam que, després d'una oclusiva sorda (sorda per defecte en la Rima final en *pobl*, *obr*; sorda subjacent en Obertura en *umpl*, *compr*), la líquida en posició final de frase també és sorda per un principi de la GU segons la qual, després de terminar-se la vibració de la glotis, no pot tornar a iniciar-se si no hi segueix un altre Nucli sil·làbic. Les seqüències de (12) són impossibles fonèticament (Clements 1990). Cal notar també que fonèticament tota /l/ final catalana és sorda (Recasens 1991: 328).

Es veurà que a (11) l'aplicació dels principis de sil·labificació que anam desenrotllant dona un resultat diferent en el cas de -bl (*pobl*) del resultat en el cas de -br (*obr*). En el primer cas, el llicenciament d'Obertures i l'Onset Satisfaction incorpora només la /l/ a l'estructura sil·làbica. En el segon cas, l'Onset Satisfaction agafa no solament la /l/ sinó també reassocia l'element anterior, donant una pronunciació ['ɔpɫ].

(5) Una conseqüència no advertida (i no volguda?) de la teoria Mascaró-Lloret, és que deriva una oclusiva sonora no geminada en paraules amb radical terminant en /l/ precedida d'oclusiva sorda: *xucla* /ʃukl+əl/ → [ʃug.lə]. La /l/ se sonoritza en posició de Rima davant de consonant sonora, exactament de la mateixa manera que *trec l'aire* dona [tɾeg.lajɾə] (Mascaró 1987: 169). Estableix, doncs, un contrast entre, per exemple, *nucli* /nucli/ → [nu.kli] amb /kl/ intramorfèmic, i *xucli* /ʃukl+əl/ → [ʃug.li]. Cal advertir també un altre problema per a la teoria Mascaró-Lloret sobre la geminació. Per a ells, la geminació (superficial) és un fenomen condicionat pel context 'cantó dret d'un morfema'. Per tant, tenim en el català continental *poble* /pɔbl/ ['pɔbbɫə], però *bíblia* /bibli+əl/ ['biβliə]. Ara, per al mallorquí, que pronuncia ['bibliə], o bé aquesta condició no serveix, o *bíblia* ha de tenir una altra anàlisi morfològica que no la de la mateixa paraula en el català continental.

8. Fins ara hem suposat que l'associació de segments a posicions sil·làbiques és simplement lineal, partint de la vocal associada al Nucli. I és així en la majoria dels casos. Excepcionalment, segons sembla, una nasal interconsonàntica no queda desassociada de l'esquelet sil·làbic (13b). Ans se suprimeix una consonant anterior per tal que es pugui construir una Rima lícita (13c).

- (13) a. $\begin{array}{c} \text{C O} \\ | \quad | \\ \text{car.nll} \end{array}$
- b. $\begin{array}{cc} \text{C O} & \text{C O} \\ | \quad | & | \quad | \\ * \text{car.n.sll} & * \text{car.n. pu.den.ta} \\ \emptyset & \emptyset \end{array}$
- c. $\begin{array}{cc} \text{CO} & \text{C O} \\ | \quad | & | \quad | \\ \text{carn.sll} & \text{carn. pu.den.ta} \\ \emptyset & \emptyset \end{array}$

Semblantment, trobam *pern* [-rn], *pern rovellat* [-n.r-]; *entusiasme* [-zm] o [-rm], *entusiasme sempre*, [-n.s-], *entusiasme poc* [-m.p-]; *dormc* ['dɔŋk], *dorms* ['dɔns], al costat de *dorm* ['dɔrm]. Aquesta excepcionalitat, creim, no és tal si examinam el fenomen en el context de la variació sociolingüística. Al costat de les pronúncies *carn* ['carn], *torn* ['to:rn] existeixen les variants assimilades ['can:] ['ton:] (Dols 1993a: 94-95), de les quals podríem derivar regularment *carns* ['cans], etc. sense cap dificultat (a través de /cann+s/, etc.). Suposam que el procés que ara es manifesta variable només en la pronúncia prevocàlica o prepausal ha passat a ésser categòric en la resta dels contextos fonològics. Així, mentre la pronúncia *carn* ['can:], etc., és optativa, *carns* ['cans], etc., és obligatòria. D'entre les líquides, l'assimilació afecta només la /r/. Quan la consonant prenasal és una lateral, es manté aquesta i cau la nasal, segons el principi general: *calm persones*, *calm nins*, *calm ràpidament* amb supressió de la /m/.

Un cas semblant de variació sociolingüística, menys desenrotllada, és el següent. En grups finals de /s/ més oclusiva (*bosc*, *rasp*, *gust*, etc.), al costat de pronúncies preconsonàntiques regulars amb l'oclusiva mitjana esborrada (*bosc cremat* [ˈbɔskrəˈmat], *rasp pintura* [ˈraspiŋˈtuɾə], *gust dolent* [ˈguzðoˈleŋt]), hi ha pronúncies 'més vulgars' amb supressió aparent de la /s/: [ˈbɔkkɾəˈmat], [ˈrappiŋˈtuɾə], [ˈguddoˈleŋt] (Dols 1993a: 91). Veim aquí també l'efecte d'una assimilació socialment variable en el context (preconsonàntic) més propici a aquesta mena d'assimilacions, seguida de l'elisió regular de la consonant mitjana: /-sk.kr-/ → [-kk.kr-] → [-k.kr-], etc. Aquí l'assimilació no ha afectat (encara) el context prevocàlic o prepausal.

9. Una conseqüència de la nostra proposta, tenint en compte la preferència universal per la sil·labificació V.CV sobre VC.V (*Onset Principle*), és que no és només una consonant *flotant* la que s'associa a una Obertura llicenciada per un domini prosòdic, sinó senzillament una consonant qualsevol, segons el procés d'*Onset Satisfaction* esmentat més amunt. Així, doncs, tal com sil·labificam, al nivell del sintagma fonològic, *ca.p al.tre*, *ni.n a.mab.le*, *ca.[z] ú.nic*, sil·labificam (14) en posició final, associant a l'Obertura, i no a la Coda, una consonant en posició davant de pausa (final de Sintagma Fonològic).

(14) O O O
 | | |
 ca.pll ni.nll ca.sll

Aquesta anàlisi, que es deriva automàticament dels principis que hem adduït, permet una certa simplificació en la formulació d'alguns processos fonològics del mallorquí. Per exemple, podem dir que el node PA (Punt d'Articulació) es desassocia totalment o parcial, segons els casos, de qualsevol consonant que quedi en posició de Coda però no en les que han estat transferides a una Obertura. (La sonoritat, però, a partir del nivell del domini prosòdic 'Mot' (secció 7.2. més amunt) es desassocia immediatament quan una obstruent es troba en posició Coda, abans d'una transferència eventual a una Obertura.) La nasal palatal /j/ es realitza com a tal en posició Obertura (*any anterior*, *anyll*), però se seqüència [jn]⁶ en posició Coda (*any vinent* [ajmvi'neŋt], *any* ['ajns]). Les obstruents prepalatals /tʃ, dʒ, ʃ, ʒ/ es realitzen com a tals en posició d'Obertura (*vaig entrar* [vadʒəŋ'tra]), i s'afebleixen en forma de la semivocal palatal [j] en posició Coda (*vaig veure* [vaj'vøwɾə]). La [r] vibrant apareix (en mallorquí) només en posició Obertura: *rei*, *En.ric*; i també *xerr* '(jo) xerro', *corr* 'corre', que fan contrast amb *pur* i *mor* (/ʃɛrɔ/ → ʃɛr.ɔ → ʃɛ.ɔɾ per '*Onset Satisfaction*' → [ʃɛr] en posició prevocàlica o final de Sintagma Fonològic).

10. En conclusió, mitjançant la idea (que compartim amb Clements 1990) que l'agrupament de segments a categories sil·làbiques no ha de correspondre necessàriament a sil·labes superficials, aconseguim una simplificació important en l'anàlisi de l'estructura sil·làbica mallorquina. Una sil·laba consta d'un Nucli (vocàlic), al qual es pot adjuntar una Obertura composta d'una consonant o d'una obstruent no sibilant més una líquida (Obertura no marcada en la GU), i una Coda composta d'una consonant (Coda també no marcada). No hi ha cap altra mena de sil·laba. Qualsevol seqüència fonètica és composta de sil·labes, o de sil·labes més una Obertura final. El lligament de segments a posicions prosòdiques és continu o cíclic, però no exhaustiu, fins al nivell del Sintagma Fonològic. Per raons expositives hem parlat de dos tractaments distints del procés de sil·labificació: *Onset Maximization* i *Onset Satisfaction*, però la diferència depèn directament i automàtica del material per sil·labificar: seqüències d'elements no

(6) Sobre aquest fenomen ("*Compensatory Diphthongization*"), vegeu Mascarió (1986) i Dols (1993a). Ens inclinam ara a creure que, en lloc d'una diftongació estricta (dues matrius autosegmentals associades a una posició de Nucli), tenim aquí dues matrius associades a una posició (consonàntica) de Coda, igual que passa amb una africada

agrupats en el cas d' *Onset Maximization*, seqüències d'elements (parcialment) agrupats en el cas d' *Onset Satisfaction*, evitant al màxim la reassociació d'elements. Aquesta interpretació de l'estructura sil·làbica mallorquina permet una anàlisi força senzilla de la distribució de certs altres fenòmens fonològics.

NICOLAU DOLS
Universitat de les Illes Balears
MAX WHEELER
University of Sussex, Anglaterra

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ALCOVER, A. M. & F. de B. MOLL (1929-33) «La flexió verbal en els dialectes catalans», *Anuari de l'Oficina Romànica de Lingüística i Literatura* 2, 1929, pp. 73-184; 3, 1930, pp. 73-168; 4, 1931 [1932], pp. 9-104; 5, 1932 [1933], pp. 9-72.
- BURZIO, L. (1988) «English stress», dins Bertinetto, P. M. & M. Loporcaro, eds., *Certamen Phonologicum. Papers from the 1987 Cortona Phonology Meeting*, Torino, Rosenberg & Sellier, pp. 63-76.
- CLEMENTS, G. N. (1990) «The role of the sonority cycle in core syllabification», dins Kingston, J. & M. Beckman, eds., *Papers in laboratory phonology I: Between the grammar and physics of speech*, Cambridge, Cambridge University Press, pp. 283-333.
- DOLS, N. A. (1993a) *The predictive formalization of consonantal contacts in Majorcan Catalan (Empirical and theoretical bases)*, Tesina MPhil, Department of Hispanic Studies, Sheffield, University of Sheffield.
- (1993b) «La silabificació del catalán en Mallorca», *Hispanorama* 65, pp. 22-26.
- GOLDSMITH, J. A. (1990) *Autosegmental and metrical phonology*, Oxford, Blackwell.
- GUSSMANN, E. (1992) «Resyllabification and delinking: the case of Polish voicing», *Linguistic Inquiry* 23, pp. 29-55.
- HARRIS, J. W. (1983) *Syllable structure and stress in Spanish*, Cambridge, Massachusetts, MIT Press.
- KAYE, J. (1990) «'Coda' licensing», *Phonology* 7, pp. 301-330.
- KAYE, J., LOWENSTAMM, J. & J.-R. VERGNAUD (1990) «Constituent structure and government in phonology», *Phonology* 7, pp. 193-231.
- KENSTOWICZ, M. (1994) *Phonology in Generative Grammar*, Oxford, Blackwell.
- lLORET, M. R. (1992) «Les africades i la representació no-lineal: estructures de contorn», *Els Marges* 46, pp. 47-63.
- MASCARÓ, J. (1986) «Compensatory diphthongization in Majorcan Catalan», dins Wetzels, L. & E. Sezer, eds., *Studies in compensatory lengthening*, Dordrecht, Foris, pp. 133-146.

- MASCARÓ, J. (1987) «Syllable-final processes in Catalan», dins Neidle, C. & R. Núñez Cedeño, eds., *Studies in Romance languages*, Dordrecht, Foris, pp. 163-180.
- MORRIS-JONES, J. (1921) *An elementary Welsh grammar. Part I Phonology and accidence*, Oxford, Clarendon.
- PALMADA, B. (1991) *La fonologia catalana i els principis actius*, Tesi doctoral, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona.
- RECASENS, D. (1991) *Fonètica descriptiva del català*, Barcelona, IEC
- RUBACH, J. & G. BOOIJ (1990) «Syllable structure assignment in Polish», *Phonology* 7, pp. 121-158.
- WHEELER, M. W. (1987) «L'estructura fonològica de la síl·laba i del mot en català», *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* 14 (*Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*, 6), Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 79-108.